

POTENCIALET E SEKTORIT PUBLIK DHE PRIVAT NË SHQIPËRI PËR TË ZBUTUR NDIKIMET E NDRYSHIMEVE KLIMATIKE

Shqipëria është një nga vendet më të cënuara në rajon për sa i përket tendencave të ndryshimeve klimatike. Modelet e ndryshimit të motit gjatë 15 viteve të fundit po përjetohen në rajon me rritje të temperaturave, ulje të reshjeve dhe ngjarje ekstreme më të shpeshta si përmblytjet dhe thatësitrat. Që nga vitet 1960, ka pasur një rritje prej gjashtë deri në tetë herë në intensitetin, kohëzgjatjen dhe numri i valëve të të nxehtit në të gjithë Mesdheun lindor. Parashikimet për klimën në vitin 2050 përfshijnë rritje të mëtejshme të temperaturës, rritje të nivelit të detit dhe më shumë reshje që bien si episode të shiut intensiv në vend të borës.

Në Shqipëri, të gjithë mund të ndjejmë se tashmë stinët e verës sonë janë më të gjata dhe më të nxehta, dhe dimrat janë më të butë dhe më të shkurtër. Bregdeti ynë po ngrohet 20% më shpejt se pjesa tjetër e globit dhe ne jemi një nga vendet më të goditura nga erozioni bregdetar në Evropë. Masat e zbutjes, përshtatjes dhe zhvillimit të qëndrueshëm të përshkruara në Raporti dyvjeçar të Përditësimin demonstroi një angazhim të vazhdueshëm nga Qeveria për përfshirjen e ndryshimeve klimatike veprim në fusha dhe sektorë kyç.

Ka një ndryshim në stinë, ndërsa gushti dikur në të kaluarën ishte muaji më i nxehtë, tani verat nisin më herët, dhe korriku ka qenë muaji më i nxehtë në dekadat e fundit. Parashikimet tregojnë një rënie të reshjeve gjatë verës. Forcimi i rrezatimit diellor raportohet të jetë rritur me 10% duke e bërë prodhimin e energjisë diellore më efikas, por gjithashtu paraqet rreziqe për shëndetin duke rritur edhe shkallën e avullimit – transpirimit.

Emetimet mesatare vjetore të Green House Gas/Gaze Serre (GHG) në Shqipëri arritën në 10.8 Mt CO₂e/vit në periudhën 2009-2016. Është më pak se gjysma e emetimeve të GHG për banor se pjesa tjetër e Evropës (EU-27). Duke iu referuar raporteve nderkombetare rezultoi se në përgjithësi, sektorët globalë që kontribuojnë në ngrohjen më të madhe në terma afatshkurtër kohore janë burimet e dominuara nga metani, p.sh, prodhimi i energjisë (miniera, karburante fosile dhe shpërndarja), bujqësia dhe menaxhimi i mbetjeve, vihet re se:

- 73.2% e këtij ndikimi vjen nga prodhimi i energjisë apo aktivitete të lidhura me të;
- 18.4 % nga bujqësia, pyllëzimi dhe përdorimi i tokës;
- 5.2 % nga industritë e çimentos dhe industria kimike;
- 3.2% nga menaxhimi i mbetjeve urbane dhe trajtimi i ujërave të përdorur;

Sa i përket industrisë në Shqipëri, ajo renditet si eksportuesi i 42 të në botë, me një xhiro vjetore prej 62.5 milionë dollarë të eksportuara për vitin 2020. Ndërkohë duke krahasuar Shqipërinë me trendet botërore, ndërsa në Shqipëri shkarkimet e CO₂ nga industria e çimentos janë në vlerat e 299 000 m³ (referencë viti 2014) ose 5.74 % e totalit të shkarkimeve, në botë kjo industri zë vetëm 3%.

Menaxhimi i mbetjeve dhe ndikimi i GES

Menaxhimi i mbetjeve ka të paktën pesë lloje ndikimesh në ndryshimet klimatike, që i atribuohen: (1) emetimeve të metanit në landfill; (2) reduktimi i përdorimit të energjisë industriale dhe emetimeve për shkak të riciklimit dhe reduktimit të mbetjeve; (3) rikuperimi i energjisë nga mbeturinat; (4) sekuestrimi i karbonit në pyje për shkak të uljes së kërkesës për letër të virgjër; dhe (5) energjia e përdorur në transportin e mbetjeve në distanca të gjata: Një studim i fundit i USEPA ofron vlerësime të reduktimeve të përgjithshme të gazit serrë për ton për shkak të riciklimit. Llogaritjet e besueshme duke përdorur këto vlerësime sugjerojnë se vende të tilla si SHBA ose Australia mund të realizojnë reduktime të konsiderueshme të gazeve serrë nëpërmjet rritjes së riciklimit, veçanërisht të letrës.

Mbetjet janë nënprodukt i aktiviteteve të përditshme njerëzore. Pritet që prodhimi i mbetjeve të ngurta bashkiake të rritet në të gjithë botën sipas një skenari biznesi si zakonisht, nga rreth 2 miliardë tonë/vit të gjeneruara në 2022 në 3.4 miliardë tonë në 2050. Sipas këtyre vlerësimeve, pjesa më e madhe e kësaj rritjeje do të jetë shihet në vendet me të ardhura të ulëta, ku prodhimi i mbetjeve pritët të trefishohet.

Shqipëria duhet të përshtatë ekonominë e saj me ndryshimet klimatike. Rëndësia e bujqësisë, mbështetja e Shqipërisë në prodhimin e energjisë nga hidrocentralet dhe shndërrimi i saj në një ekonomi të varur nga turizmi e lënë atë të pambrojtur ndaj ndikimit të ndryshimeve klimatike. Përshtatja duhet të jetë një pjesë integrale e politikës dhe planifikimit të qeverisë. Miratimi i praktikave të menaxhimit financiar afatmesëm të gjelbër dhe strategjive afatmesme mund të ndihmojë në financimin e kostove të përshtatjes dhe përmbushjen e synimit të Shqipërisë për klimën për t'u bërë neutrale ndaj karbonit deri në vitin 2050. Gjithashtu, qeveria shqiptare e ka konsideruar çështjen e mbetjeve si një ndër gjashtë prioritetet e saj, duke i dhënë rëndësi të madhe trajtimit dhe depozitimit fundor të mbetjeve dhe duke vlerësuar që çdo njësi e vetqeverisjes vendore të ketë një vend të licensuar dhe me parametrat mjedisorë për të depozituar mbetjet e tyre.

Infomimi për klimën ka shumë rëndësi për vendimarrësit sot, sepse klima ka ndikuar që shumë problematika të krijohen edhe në Bashkinë tonë. Erozioni i tokave bujqësore ka krijuar probleme në fshatra. Problematika me ujëmbledhësit po ashtu është një çështje që duhet të jetë në konsideratë të investimeve dhe prioritetëve në të ardhmen. Lejet për dhenien e investimeve për ndërtim hidrocentralesh, kërkojnë një vëmendje të shtuar nga ana jone, dhe vlerësim serioz të problematikave që krijohen me habitatet dhe popullsinë në fshatra. Përmbajtjet e here pas here shprehme na tregojnë se duhet të kërkojmë administratës që të përgatitë studime për vlerësimin e riskut. Po ashtu, miratimi i zerave të buxhetit, kërkon që të japim shumë rëndësi fondit të emergjencave. Pra janë shumë faktore që tregojnë se kjo çështje duhet të jetë objekt i trajtimit me seriozitet të axhendes së Keshillit bashkiak